

Helena Malinowska-Łazarczyk

Cedynia, woj. szczecińskie. Stanowisko 2

Informator Archeologiczny : badania 18, 119-120

1984

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

W warstwie tej znaleziono pojedyncze węgiel i trzy niewielkie ułamki ceramiki z zniszczonych powierzchniach.

3. Pod gliną zalegał łóty piasek przewarstwiony pomarańczowymi wkładkami gliny /calca/.

Brak szczątków kostnych, warstwy ciałopalenia lub spróchnionych resztek stołu, brak ceramiki świadczącej o intencjonalnym, a nie przypadkowym jej pochodzeniu, wreszcie, nieobecność poziomu próchnicy pierwotnej między calcem i ewentualną warstwą nasypową nasuwa wątpliwości w interpretacji obiektu jako kurhanu, chociaż istnieje ewentualność, że mamy do czynienia z bliżej nierozpoznanyymi praktykami pogrzebowymi we wczesnym średniowieczu.

Badania nie będą kontynuowane.

BIAZOBREGI woj. rzeszowskie Stanowisko 5	patrz okres halstański
BIAZOGARD woj. koszalińskie Stanowisko 17	patrz okres wpływów rzymskich
BISKUPIN, gm. Żnin woj. bydgoskie Stanowisko 2a	patrz epoka brązu
BOLKÓW, gm. Police woj. szczecińskie Stanowisko 1	patrz paleolit i mezolit
BYTOM ODREŃSKI woj. zielonogórskie Stanowisko nr 32	Polska Akademia Nauk Instytut Historii Kultury Materialnej Zakład Archeologii Nadodrza we Wrocławiu

Badania prowadził mgr Sławomir Woźdźcich przy konsultacji prof. dr. Lecha Leciejewicza. Finansował WKZA w Zielonej Górze. Pierwszy sezon badań. Osada otwarta /X/XI-XIII w./.

Celem badań było rozpoznanie stanowiska uważanego dotychczas za pozostałość grodu kasztelańskiego.

Stanowisko rozciąga się na przestrzeni około 1 ha, zajmując cały niemal obszar owalnej kępy położonej w dolinie Odry, 500 metrów na zachód od jej obecnego koryta.

Założono wykop o szerokości 4 metrów przecinający owal po jego węższej osi mierzącej 85 metrów. Przebadano ogółem powierzchnię około 370 m². Na całej przebadanej przestrzeni pod warstwą ziemi ornej zalegała warstwa kulturowa o miąższości od 15 do 40 centymetrów. Tworzył ją ciemnoszary piasek przetykany plamkami polepy i ułamkami węgla orzewnych. Domniemany wał został przecięty w dwóch miejscach, nie stwierdzono jednak żadnych śladów konstrukcji obronnych. Stoki kępy miały niezakończony układ warstw przyrodniczych, natomiast na kulminacji "wałów" w obu miejscach ich przecięcia pod warstwą kulturową natrafiono na jamy osadnicze /nr 1 i 24/.

Odkryto ogółem 28 obiektów o charakterze jam odpadkowych i zasobowych. Brak śladów obiektów mieszkalnych może wynikać z niewielkiej szerokości przekopu oraz złych warunków zachowania konstrukcji drewnianych w piaszczystej glebie i silnego zniszczenia warstwy osadniczej przez orkę. Stwierdzono wyraźny podział osady na część produkcyjną i mieszkalną. Oddzielał je 10-metrowy pas bez śladów obiektów osadniczych. W części produkcyjnej wystąpiły liczne bryłki rudy żelaznej i żużla. Znaleziono także przydenną część naczynia wypełnioną żużlem i fragment dyszy glinianej. Wskazuje to na hutniczo-kowalski profil prowadzonej na osadzie produkcji. Odkryto liczne zabytki specjalne m.in. 3 kabiączki brązowe, pierścionek z brązu, monetkę o nieokreślonej, jak dotychczas, chronologii, grot oszczepu, podkowę, grot kuszy, żelazny odważnik w koszulce brązowej, fragment rogowej oprawki z bogatym ornamentem kółek koncentrycznych, szydełko kościane, 5 przęślików glinianych, 2 osełki oraz liczne noże.

Ceramika w ilości około 15 000 fragmentów to w przeważającej większości naczynia całkowicie obtaczone o formach mieszczących się w przedziale pomiędzy X/XI, a połową XIII wieku. Na taki okres funkcjonowania osady wskazują także zabytki specjalne. Natomiast w warstwie ornej znaleziono kilkanaście fragmentów ceramiki kultury Łużyckiej datowanej na okres halstański.

Materiały zabytkowe znajdują się w Pracowni Archeologii Śląska ZAN IHKM PAN we Wrocławiu. W przyszłym roku przewidziana jest dalsza kontynuacja badań.

CEDYNIA woj. szczecińskie Stanowisko 2	Muzeum Narodowe w Szczecinie
--	---------------------------------

Badania prowadziła dr Helena Malinowska-Lazarczyk. Finansowało Muzeum Narodowe w Szczecinie. Szesnasty sezon badań. Cmentarzisko średniowieczne /X-XIV w./

Kontynuowano pracę z lat ubiegłych koncentrując się przede wszystkim po północnej stronie wzdłuż na terenie zagrożonym głęboką orką oraz częściowo w zachodniej partii cmentarzyska. Celem badań było uchwycenie północnej granicy cmentarza. Przebadano teren o powierzchni 3 arów, eks-

plorując 2 ciepłotainne groby kultury łużyckiej oraz 85 średniowiecznych pochówków szkieletowych.

Układ pochówków regularny, na osi W-E, głowy skierowane na zachód lub południowo-zachód. Większość znanych pochowana była w pozycji wyprostowanej na grzbiecie, a w kilku przypadkach ułożeni zostali na brzuchu. Grzebano w jamach ziemnych lub w drewnianych trumnach, często z obstawą kamienną. Na wyposażenie grobów składały się monety, noże, naczynia gliniane oraz ozdoby w postaci kabłączków skroniowych, paciorków szklanych i pierścionków.

Badania będą kontynuowane.

CHELM - BIELAWIN
woj. chełmskie
Stanowisko 1

Muzeum Okręgowe
w Chełmie

Badania prowadzili: mgr Stanisław Gołub /autor sprawozdania/ mgr M. Kamińska i mgr A. Bronicki. Finansował WKZ w Chełmie, czwarty sezon badań, Gródek z pozostałościami wieży murowanej wczesnośredniowiecznej.

Celem badań było rozpoznanie muru północnego z murkiem prostopadłym i narożnikiem północno-wschodnim; określenie charakteru obiektu 4 /rodzaj kamiennego bruku na wysokości odsadzki/ i możliwości ustalenia istnienia wcześniejszego osadnictwa od strony zachodniej wieży. Przebadano - trzy wykopy /8,9,10-numeracja nawiązuje do sezonów poprzednich/.

Wykop nr 9 o powierzchni 48,6 m² z numerami podzielono na 3 części: z powodu występowania muru prostopadłego.

W-1 /wewnętrzna pierwsza/ od narożnika północno-wschodniego od strony wewnętrznej do ściany wschodniej murku prostopadłego; W-2 /wewnętrzna druga/ od ściany zachodniej murku prostopadłego do narożnika północno-zachodniego od strony wewnętrznej do narożnika północno-zachodniego od strony wewnętrznej;

2 - /zewnętrzna/ obejmująca narożnik północno-wschodni od strony zachodniej. Materiał zabytkowy notyfikowano oddzielnie. Już w sezonie 1987 wystąpiły znaczne różnice w ilości i rodzaju materiału zabytkowego na zewnątrz wieży /mniej i przemieszany, co świadczy o wcześniejszym przebadaniu wieży w latach 1909-1911/ i wewnątrz.

Całość wykopu 9 obfitywała w bardzo ciekawe i ważne obserwacje architektoniczne. Okazało się, że rekonstrukcja korony muru, dokonana po II wojnie światowej przez K. Janczykowskiego, jest błędna. Narożnik północno-wschodni wysunięty został o około 55 cm za daleko na wschód. W związku z tym po zdokumentowaniu fałszywy narożnik zlikwidowano przy pomocy koparki. Właściwe wymiary wieży wynoszą: 11,8 m x 12,4 m /krótsze mury N i S/.

W części W-1 na głębokości 181,82 i 181,76 znaleziono 2 fr. cegły palcówki murowane w kamieniu muru. Świadczy to o tym, że cegła glazurowana była używana jako zwykły materiał budowlany. Potwierdzą to obserwacje cegieł znalezionych w poszczególnych warstwach, które na stronie glazurowanej mają ślady zaprawy wapiennej.

Systematycznie prowadzono pomiary cegieł /175 sztuk/. Zostaną one poddane odrębnej analizie.

Potwierdzono, że tzw. murek prostopadły pomiędzy częściami W-1 i W-2, powstał w wyniku rekonstrukcji K. Janczykowskiego /zapewne po wyładzeniu wieży leżał przypadkowo odłam z muru północnego na który doradowano murek prostopadły/. Nie znalazło to potwierdzenia w warstwach niższych. Po zdokumentowaniu fotograficzno-rysunkowym został wyburzony.

Różna okazała się szerokość i grubość odsadzki. Może świadczy to m.in. o różnicowości stawiania różnych partii wieży. Była ona z reguły szersza i masywniejsza w części południowej, co ma uzasadnienie w ukształtowaniu terenu /obniżenie w stronę koryta rzeki/. Wymaga to jednak dalszych badań.

Część zewnętrzna muru w narożniku północno-wschodnim była przypuszczalnie rekonstruowana przez Pokryszkina w latach 1910-1911 widoczną odmienną zaprawą cementową. Stąd mniejsza ilość materiału zabytkowego na zewnątrz wieży i jego przemieszanie /badania wykopaliskowe 1909-1911/.

Znaleziono kilka brył obrobionego glaukonitu znacznych rozmiarów. Był on używany przy wykańczeniu narożników. Może otworów okiennych.

Obserwacja profilu południowego wykazała, że na poziomie odsadzki mogła znajdować się glinianą /?/ podłoga.

Wykop 8 miał pokazać dalszy przebieg obiektu 4. Bruk kamienny jednak kończył się w części wschodniej wykopu. Jest to rodzaj wielkiej fundamentowej na poziomie odsadzki. Trudno wypowiedzieć się na temat charakteru obiektu. Może było to zabezpieczenie konstrukcyjne wobec naturalnego ukształtowania terenu wokół wieży.

Ponieważ w narożniku północno-zachodnim wykopu 6 wystąpiła część obiektu /nr 5-/ rodzaj jamy z materiałem wczesnośredniowiecznym, z w spągu wcześniejszym, datowanym na ONR-kultura, przeworacką, założono wykop 10.

W wykopie 10 wystąpiła pozostała część obiektu nr 5, z którego pochodzą dwie połowy kamieni żarnowych. W narożniku północno-wschodnim wystąpiła jeszcze jedna część obiektu - /nr 7/. Była to jama z materiałami kultury przeworskiej /fr. ceramiki/. Partii jamy /nr 7/ pozostałej w profilu nie eksplorowano.

Dobrze w materiale zabytkowym występowała ceramika: z okresu kultury przeworskiej - w małej ilości; wczesnośredniowieczna /VII-IX w. i XI-XIII w./ i średniowieczna i nowożytna. Wydaje się, że ceramika z XI-XIII w., która stanowi największą ilość, związana była z okresem budowy i użytkowania wieży.

Końce z badań tegorocznych z poprzednich sezonów oddane zostały do analizy archeologicznej. Z innych zabytków znaleziono m.in. toporek żelazny, tr. płytki posadzkowej glazurowanej-brązowej, przęsiak z fr. ceramiki starożytnej, drapacz i łusaczek.